

Haladás

TARTALOM:

Haladás Irikusok

Tessék Béla Jenő: Az élet ország-
utján. (Szimbolista egyfelvoná-
sos.)

Székely János: Hajasbaba (vers).

Crassán: Pogány vágyak meritett
papíron (novella).

Csorba Lajos: Üzenet, Semíramis
sirkertjén át, Sirás, siratás (ver-
sek).

Halmi József: Csorba Lajos.

Kritika.

Beküldött könyvek és folyóiratok.

Torna- és Athletikai cikkek: u. m. Ingek,
nadrágok, övek egyleti színekben kaphatók

SCHUSTER EMIL

⌘ Sportüzletében Kolozsvár ⌘

Valódi angol Football-labdák, cipők, dreszek,
valamint angol Tennisverők, labdák nagy
választékban. — Tennisverők behuzása és
javítása gyorsan eszközölteik. Telefon 183

II. évf. 4.

1912 április.

2. füzet.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Kolozsvár,

Klastrom-uca 1. szám

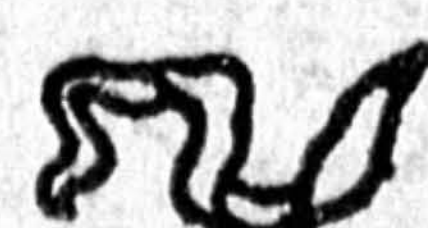
Előfizetési ára:

Egész évre 3 kor.

Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden hó 1.- és 15.-én.

A szerkesztésért SAS LÓRÁND felel.

Kiadóhivatali főnök: ORIOLD ANTAL.

Gábor Dezső irodája

Betegségnyelvény- és balesetbiztosítási
iroda. Munkásbetegségélyző be- és kijelen-
tések és azok egyéb összes ügyeinek pontos
és szakszerű vezetése és nyilvántartása.
Áruügyletek, Ügynökségek és képviselők.
Ingatlan adás-vétel. Fuvar-
levél felülvizsgálat.

Valódi amerikai írógép-
kellékek állandó raktára.

Incasso.

Mindenemű közvetítések :
Kolozsvár, Deák F.-u. 34. I.
Telefonszám : 8-43.

Wirth-zongorák

erdélyrészi
egyedüli kép-
viselősego

Triska J.

Kolozsvár,
Bartha Mik-
lós-u. 14. sz.
Hangoláso-
kat, javításo-
kat szaksze-
rűen végez

Telephón : 419.

Megjelent! **Az új magyar írók almanachja.** Megjelent!

Tartalma: Kálmán József: Ki volt Csorba Lajos (nekrológ). Csorba Lajos: Új Bukolikus dalok (vers). A haldekló város (novella). Hajdu Henrik: Esti hangulat. Örök varázs. Úgy tetszik... Alom-élet (versek). Halmi József: Utolsó éjszaka (novella). Roboz Imre: Abszintes fiúk (novella). Kún Béla: Ditiramb. Mámor után. Csöndes dallamok. Tavasz (versek). Kálmán József: Le ni esthétique. A horror vacui a művészetben (tanulmányok). Székely János: Egy hózenés, hús téli délelőtt. Hozzáhajolt a lelkem. Utoisó siralmas diákvers. Csókos álmok elé (versek.)

Szabó Ferenc szobafestő és mázoló. **Kolozsvár**
Modern mintákból nagy választék.
Költségjegyzék díjtalan. — Telefon 982. — Kossuth L.-u. 7

Kérje a 280. Messenger-Boyt.

Órát legolcsóbban javít

Beér Jenő, Deák Ferenc-uca 51.

HOROSZ ÉS KUPÁS

nőidivat, vászon és fehérnemű áruház. Kolozsvár,
Mátyás király-tér 19. o Szolid beszerzési forrás.

Telefon 694

Telefon 694

HALADÁS LIRIKUSOK.

Magammal elhíttetni.

Amennyi volt, az még kevés nekem.
Két köny között még mosolyogni mernék,
Hogy megcsillanna még a két szemem.

Amennyi volt az útra sem elég.
Egy új öröm kirobbanása vártán
A vágyammal, mint holt falú, felég.

Keservet adni — ó uram, ne már.
Szivemre tövis, csalán csapódott,
Szobámba még a bú-barát bejár.

De — jó magammal elhíttetni azt,
(De jó magammal néha szembe nézni.)
Hogy bennem még az életharc virraszt.

Petrás Lajos.

A kék város.

A kék városnak vagyok rabja,
Itt minden álomszerű kék,
Minthogyha volna festve bája,
Az ég — a föld. A föld — az ég.

A kék városnak szeme van csak,
A hamvas kékben rubin szem —
Egy percre felébredt az élet,
A szőke nap a hegyeken . . .

De aztán színek tengerében
Csend, újra csend lesz, semmi más —
És ismét álmainak élhet
A kékszemű, vén óriás.

Kálmán József.

A világ diadémja.

Gubbasztva régi tervek szürke halmán,
Párisról álmodom ma én,
Messziről villog be az életembe,
Mint kápráztató diadém.

Igen, Páris a világ diadámja
Csodásan leng, játszik, vakít,
Szürke országhalmokon bujdosóknak
Megszínesíti álmaft.

Nehéz vágyaktól roskadozva, nyögve,
Százszor mondom útra kelek,
S letörik bontakozó szárnyaimat
Bénító, vad, forgó szelek.

Nem nyughatom: parfümök, álmok, vágyak
Párist vetítik én elé,
S bohókás lánycsapatja tipeg hozzám
Vig látomások éjjelén.

Csak egyszer borúlna reám Páris éje
Mielőtt itthon meghalok.
S ringatnának boldog álmodozásba,
Hullámos, mámoros dalok.

Csak egyszer melengetne Páris teste
S mesélne a Szajna nekem,
Feledve sorsot, átkot, visszamennék,
Hol álmaimat temetem.

Szilágyi Sándor.

Dehogy . . .

Neked nagy kéjjel odakiáltottam,
Hogy beteg vagyok s te voltál az álmom.
Hallgattál a dőre szóözönre,
Hogy minden, mi test — lelkem teszi, fáj . . .
S behuztad az ajtót csendesen.
Majd elmondtam, hogy hideg, fázos lett a vérem,
Felélénkült, lesújt szivemben régi mámor,
Tüdővész pusztítja hamvas, délmúlt erőm,
Amit eszem nem esik semmi jól
Sem bróm, de veronál sem használ
Sokat éltem, ideges vagyok . . .
Soha ki nem lépek a bénított szobából.
Menj édes, sétálj, te is rossz színben vagy,
Ne ülj mind mellettem . . .

A nyakszirtem merev, hová, hová jutok?
Fúj, zihál a bronkeám, nehéz a légzés . . .
Ne hallgass rám, imádott, drága aranymadár!
Van egy beteg eszmém, amit elorditnék
Most, hamar, hangosan, kegyetlénül
De nem lehet, de nem tudom, mert ajkad
Megtalálta s zárja a vágy ajakajtáját.

Tessék Béla Jenő.

Élet és álmok partjai közt.

Álmok partját elhagytam régen,
Úgy eltűnt, mintha nem is volna.
Az új cél, új fény, új reményem:
Az élet világítótornya.

Mögötte terül el vádában
A nagy, színes mező: az élet,
Visszagyors, könnyű hajóm, a vágyam
De jaj ki tudja, hova érek?

Egy óra múlt . . . Még mindig messze . . .
Ó jaj ki tudja, hova érek?
Halál vagy új álmok szigetje
Van ott talán és nem az élet?

Álmok partját elhagytam régen,
Úgy eltűnt, mintha nem is volna.
Jaj, hová csábítsz ismeretlen
Partoknak világító tornya?

Szigethy László.

Találkozás.

Alig hogy jöttem, tovább kellett menni,
Hívott a cél. Szomorú kis nóta!
Mentem, ki tudja, él-e még?
S mi történt azóta?

Találkoztunk. Rövid percek:
Találkoztunk és aztán semmi.
Hívott a cél, és alig hogy jöttem,
Tovább kellett menni.

Hatvani Pál.

Schopenhauer itt járt. . .

Schopenhauer itt járt. . . itt ült velem szembe. . .
Fáradt volt a hangja, fáradt volt a lelke.
Fájdalmas szavával belopózott halkan
Keserű lelkembe. . .

S itt a félhomályban összegyűlt a vétek,
Profán, undok harcok, bűnös szenvedélyek,
S valamennyi rejtett, ocsmány bűnök élén
A piszkos önérdék.

Aztán. . . aztán jött az égő szemű Élet,
Hangjait dudolva egy bájos zenének,
S lekötött, megbűvölt egy tekintetével
Lángoló szemének. . .

Schopenhauer itt járt. . . itt ült velem szembe. . .
S hiába kacagott az élet nevetve,
Itt hagyott egy hosszú szomorú barázdát
Keserű lelkembe. . .

Itay Hugó.

Hátha elragad a láz?

Pogány, mámoros, vad Hajnalszülött
Belémszántottak, kiették erőm kisírtszemü, sáppadt asszonyok
Szemsávossá, feketékké tettek hiszterikus, nagy éjmámorok
Kopaszság szállt ki egykor dus hajam, erőm szene fölött.

A tövigégett viaszgyertyaláng nem mutatja-e közyetlenül,
Hogy meglévő vérem, vágyam, szívem fenéig neked adtam
Sok sáppadt, tűnő asszony, hogy félt, aggódik senki-boldog-
[miattam
És a te hangod divatos, barna lány folyton-folyvást fülembé hegedül?

Éjfényfoltos a föld. . . Hullani fog a hó . . . Zuzmarázik életem
[gránithegye mögött
Sok sáppadt asszony, kisírtszemü halkan belőlem kiköltözött
A nagy viaszkör, a hold, sorsom szótlán elméláz . . .

Pogány mámoros, vad Hajnalszülött.
Kopaszság szállt ki egykor dús hajam, erőm szene fölött. . .
Hullani fog a hó. . . Hátha? Hátha? elragad a láz? *Crassian.*

Messzire vágyva. . .

A lámpa serceg, az óra ketyeg,
Kinn csöndes az éjszaka,
Nem fog az álom s epedve vágyom
Azt sem tudom, hogy hova, hova?

Messzi tengerre, avagy amerre
Még madár sem igen jár,
Ott élni csöndben, egész feledten,
Hol reám senki sem vár.

Hova a vig zaj, bú s nyomorsóhaj
Nem hat soha, soha el,
S szótlán várom ott, azt a holnapot
A levél mikor föld el.

A lámpa serceg, az óra ketyeg
Kinn csöndes az éjszaka,
Nem fog az álom s epedve vágyom
Azt sem tudom, hogy hova, hova?

Luka Sándor.

Az élet országútján.

Irta: **Tessék Béla Jenő.**

(Szimbolista egy felvonásos)

(Folytatás.)

Fritty: Mi hiába nézünk. A hátranézéskor szemünk mintha kútba esne. Nem látunk semmit. Mi tiszta akarattal mögöttünk hagytunk mindent és most a hátunk mögé nem tudunk látni. Úgy vagyunk, mint a lepihent vándor. Reggelre elhalmozza a tájat a köd. A saját lépését sem látja. Mégsem fél és mégsem boldogtalan.

Bessy: A tegnap találkoztam egy remetével. Azt a hírt hozta, hogy a vörös városból száműzték örökre a fekete embereket. Ezrekkel, százezrekkel kevesebb most a lakója. A fekete emberek el fogják árasztani az egész világot. A remete azt mondta, hogy nagyon kártékony fenevadak. Nappal is lámpással járnak, folyton mormognak és azt hiszik, hogy ez a szép. A vörös város lakóit utolsó betegségükben is folyton káromolták, de ezek megunták zsarnokságukat. Nyolcan megrohanták a remete kis ódúját, azt ordították, hogy éhesek. Az az impresszióm, hogy a fekete emberek mindig éhesek, de szófogadók. A remete azt mondta, hogy ki

akarták dobni lakásából és valami istent emlegettek, hogy csak gyökereket adhatott nekik. Valahogy úgy mondták, hogy verjen meg az isten. És a víztől nndorodtak. Valami hosszú zsinigre apró kövek voltak ráerősítve, azt pörgették lassan, megfontoltam. Csunya, széles kalapjok volt. Megették a gyökereket is, ha nem volt jobb, aztán a remete elkergette őket.

Annie: A vörös városból és oda csak egy út vezet az élet országútja. Ezen kell jönniök. Vajjon mit kell tennünk?

Fritty: Én nem tudom, úgy érzem, ma valami nagyon különös fog velünk történni . . .

Bessy: Mikor valaki meghal a vörös városban. Két napig nagy a vigság a rokonok között. Mert rokonok ott is vannak. Az élet városában is van halál. Aki él, az megszolgálja azt a boldogságot, hogy meghaljon. Legalább úgy mondják. Két nap eltelte után azonban a mulatozás véget ér. Minden lakós összegyülekezik, hogy közelében legyen a magasztos ünnepségnek. A rokonok megtépi magukon a vörös ruhát, az emberek lila ruhákat adnak rájuk, majd mindnyájukat felültetik egy hatalmas, holdesernyős szekérre, a kocsis hajszolja a lovakat. A rokonok komor képet öltenek, hallgatagon bucsúznak a vörös várostól, némelyiknek nézése semmibeliláz . . . A sárgatetejű lila kocsi elviszi őket messze a vörös várostól, túl az élet országútján a távoli lila városba.

Annie: És sokan halnak meg?

Fritty: De hisz akkor senki sem marad a vörös városban . . .

Bessy: A fekete emberek eddig mindig ott laktak, mert ők ki voltak véve a szabály alól. Azonkívül néhány ember él még a világon, akinek senkije sincs.

Annie: Vajjon lakik e most valaki a vörös városban?

Fritty: Már régóta bizonytalan dübörgést, valami elnyult, közeledő hangokat hallok, de nem akartalak zavarni benneteket, hisz nagyon beszéltek.

Annie: Az embernek sohasem szabad nagyon beszélnie. Hanem beszél, igenis beszél, szeretne folyton beszélni — valami ellenállhatatlan ösztön ez — ha nem is kedves a tárgy előttünk, miről a csevegés folyik. Ha élénken is beszélünk valamiről, mindig belesnyillalik halántékunkba és néha reggeli napsütéstől lesz utálatos, rút az arcunk. A kora tavaszalkony is meghoz néha egy halált . . .

Egyetemi könyvekért magas árat fizetek! Egyes könyveket, valamint egész könyvtárakat magas áron veszek vagy kicserélek. — Kimerítő könyvjegyzéket és utbaigazítást küldök, valamint bármire felvilágosítást bérmentve adok. Papíráruk óriás raktára. Kérve szives megkeresését maradok: **KESZÉY ALBERT**, könyv-, papiroskereskedő és antiquarius, Kolozsvár, Mátyás király-tér 5. szám alatt. (Ákoncz-cég mellett)

Hajas baba.

(A húgomnak küldöm.)

Hajasbaba ezüst cipellős, selymes
És bársonyblúz van rózsás derekán ;
Ajka is van arany-pirosból festve,
Álla árnyas, s a nyaka kerek ám.
Ugy-e nagyon szép halmos homloka,
S a szeme olyan kék, mint a tiéd,
Mindent elküldtem neked a babával :
A szívem helyett küldtem a szívét,
A fűrészpóros barna babaszívét,
Amely nótásan, édesen ketyeg ;
Tedd kis füled kagylóját rá a blúzra
S érzed a zengést a kis mell felett.

És alszik is, ha majd lefekteted,
Pillás szemét lágyan legörgeti.
S míg elalszik, nagymamás, bús meséket
Nagymamásan olvasol föl neki.
S majd egyszer, hogyha nagyon szereted
Durcásan nem nyitja föl a szemét,
S te sirsz, mert szivedhez nagyon közel lesz
De ő nem néz rád, s alszik ép ezért.

Látod Kató, ilyenek mind a lányok,
Nekem is volt egy szép hajas babám,
S én is sirtam, hogy borús éjszemével
Két mély szemével nézzen néha rám.
De ő tovább aludt, s én tovább sirtam
S nem ragyogott rám szeme melege.
Lecsukta fekete pillaredőit
S én sohse tudtam meg, hogy szeret-e . . .

Csókd azért aranyhajú babádat,
S nézz ki kicsi húgom, az ablakon,
Majd látod libbenni sötét ruháját:
Csókvirág nyiljon pici ajkadon,
És csókeld akkor a viaszbabát,
Ha a szél az ő fátylát lengeti
S ő megérzi, hogy a két baba csókját
Csordult szívemből én küldöm neki.

Székely János.

Pogány vágyak merített papiron

Irta: **Crassián.**

Pista, a nyolcadikos gimnázista nagy buzgalommal nézte minden öt percben az órát és Tacitust tanulta. Végre is heves ambícióval sarokba vágta szegény Agricolát s elhatározta, hogy inkább fogadja az első idei zsúrra érkezőket, amíg a mama felöltözik. Igen komoly ábrázattal bujt bele a szmokingöltönyébe, szertartásos, ostoba arcra igazította be képét és bevonult a fogadószobába.

Még nem jött senki. Ott maradt. De nem sokáig egyedül. Az inas jelentette az első vendéget. A fiatal orvosné volt.

„Kezeit csókolom nagyságos asszonyom, Szerdeky István vagyok, parancsoljon befáradni a szalonba. A mama rögtön készen lesz. Addig is helyettesítem.“

„No nézzünk csak oda, Ágnes nekem nem is mondta, hogy ilyen nagy fia van. Vannak még testvérei?“

„Igen, egy leány és egy fiú.“

„Érdekes, igazán ez az Ágnes, nem szól egy szót sem senkinek s aztán egyszerre csak ilyen szép, nagy fia van . . .“

„Ó nagyságos asszonyom . . .“

„Jár-e iskolába és hol?“

„A nyolcadikba és helyben.“

„Hogyan lehet az, hogy még hallomásból sem tudtam meg a nagy titkot, mikor hozzá még helyben is jár iskolába? Milyen pályára megy? Ez nem banálítás, mert már egy nyolcadikostól az ember jogosan érdeklődhetik efelől.“

„Nagy kedvem van a festészethez, de nem érzek magamban annyi tehetséget, hogy csak annyi képzettséggel, amit a festészeti akadémia akár itthon, akár külföldön nyújt, megelégedjem, hiszen csak a nagy tehetségek tudnak így is boldogulni, de ezeknek is e mellé még jó adag szerencsére van szükségük. Azért először végezni akarom a gépészmérnöki kurzust Zürichben és azután diplomával a kezemben, Münchenbe festőakadémikusnak megyek. Ami biztos, az biztos. A diplomámat nem vehetik el tőlem. Legalább a mama így mondta . . .“

„A technika ts művészeti pálya. Ne búsuljon, nem is hosszú idő. Sokat kell rajzolnia is. Most foglalkozik festészettel?“

„Igen, festettem egy pár portrét megrendelésre és az ebből befolyt óriási díjazást fel is használtam már saját céljaimra. Azonkívül zsanrokat, tájakat, csoportokat, aktokat festek . . . Mindent, ahogy jön.“

„Mondja, mik voltak azok a saját célok?“

„Ez is, az is . . .“

„Ez így nem felelet. Körülirtabban!“

„Ószintén szólva, mindenféle, már nem is emlékszem rájuk.“

„A magyar modern festőket ismeri? Szereti?“

„Minden képművelésen ott vagyok, tárlatokon Budapesten, Wienben, nagyon sokat láttam, nagyon szeretem az impresszióiz-

must respektive itt Magyarországon. Mikor a Képzőművészeti Szalon egész váratlanul egy tájképet elfogadta, nem tudtam hova lenni, fejembe szállt a dicsőség . . .“

„Hát az itteni kéпкиállításhoz mit szól, hogy tetszik?”

„Kénytelen vagyok bejelenteni tiltakozásomat nagyságos aszszonyom a kitétele ellen, mintha bizony ez kéпкиállítás lenne. Képdomb, megláfszik rajta, hogy fő az üzlet és műkereskedő rendezi. Ki várna tőle izlést? A helyi lapnál — azt hiszem, olvasta a multkori számot — be is tettem az ajtót a kéпкиállításnak, természetszerű, álnév alatt.“

„Hát lapnál is dolgozik?”

„Néha kéпкиművészeti kritikára van szükség, eléggé jártas vagyok a kérdésben, sokat olvastam és azt mondják, hogy izlés nélkül sem szükölködöm.“

„Hát a képek úgy egyenkint hogy hatottak magára? Rodar Kardosz aktjai?”

„Ja, igen, azok! Nem voltak jól összeválogatva, gyatra összhatást keltettek.“

„Miért beszél összhatásról, egyeseket kértem.“

„Ha van valamelyik művésztől 4—5 kép, akkor már nem tudok egyesekről beszélni, Budapesten láttam együtt 25 aktját, akkor jobban tetszett. Nem becsülöm túlságosan sokra a tehetségét. Reklámirányban halad, azt hiszem stréberkedik.“

A mama végre bejött. Sok vendég is érkezett. Fogadta őket. Sokat beszéltek, sok köznapi dolgot. A fiatal doktorné, amint elintézte a szokásos üdvözléseket, kifejezte a mamának, hogy milyen ügyes fia van, újra visszaült helyére s lefogta továbbra is magának Pistát. Ő pedig beszélt, mert kedves, nagyon kedves akart lenni, hogy a mamája vendége a zsuron, ha már vele akar beszélgetni, mulasson jól.

„Miről is beszéltünk!”

„Rodarról és az aktfestésről.“

„Nos, hát beszéljen, nagyon szeretem hallgatni.“

„Tehát Rodar Kardosz és aktjairól. Csaknem azokat fogom mondani, megbocsát úgy-e, amit a lapba is megírtam. Lehet más szavakkal, de a véleményem ugyanaz lesz . . . Azok a nüanszokban visszaadható, finom, érzéki hajlások ingerlők és csak látó szemekkel észrevehetők, nála nem lesznek plasztikussá. Ezekben domborodik ki a női test vonzereje. Nem tudja azt elérni, hogy az ember agyába felkapjon a gondolat, egész valóját felkavarja, pogány vágyakat riasszon, hogy miért, miért nem eleven? Ez egyik legnagyobb hibája. Sejtetni nem tud. Hogy zöld, barna, sötétkék árnyékolást használ, az engem nem hat meg, legfeljebb majdnem bizonyossággal állithatom, hogy látott és nagyon megnezett egy pár izzó, valódi, modern aktműremeket és azt szeretné észrevehetetlenül utánozni. Azonban, amint említettem, a főkelléket, az illuziókeltést nem tudja elérni. Beszélhetnék aktjainak merész beállításáról is. Az ember szinte hajlandó elhinni róla, hogy nem is modell, hanem csak emlékezet után készítette őket. A művészi

hatás hátrányára megy, hogy a női test ingere nem lép ki a képből . . .

„Kedvesem, maga egy nagyon szép, szakszerű magyarázatot tartott nekem, de mondja, a női test ingere . . . Tapasztalásból? Na-na! . . .“

„Ugyan, nagyságos asszonyom, ne legyen ennyire nyárspolgáris, mikor tudom, nem így gondolkozik. Az ember a művészetben nem a nőt látja, hanem az igazat. Ami igaz, az lehet pikáns, triviális egy tucatember gondolkozása szerint, de művészet a megértő számára.“

„Honnan tudja, hogy nem vagyok nyárspolgáris tucataszszony? Miből látja?“

„Nézze, nagyságos asszonyom, ha olyan lenne, mint a többiek, odaülne közéjük, beszélne nekik mindenféle ostobaságot. De maga . . . És részemről minden igyekezetemmel azon voltam, hogy ne érezze, hogy a szellemi arisztokráciát, a zsurbeli többi asszonyokat otthagytam . . .“

„Vajjon, jól ítél meg? Biztos benne?“ — szólt és kifejezésteljesen hunyorgatott . . .

Igazán nem törődtek semmivel. Vendégek jöttek. Csak egymást látták.

A mama kijelentést tett, hogy a hölgyek és urak parancsoljanak uzsonnára befáradni. Egy jólfésült fiatalember odalejtett a mamához, fe'ajánlotta a karját és bevonszolta az ebédlőterembe a felterített asztalhoz. A társaság utánuk. Nagy volt a zshivaj, a jókedv. A doktorné Pistával utolsónak maradt. Elfoglalták ők is helyöket, egymás mellett az asztal végén. A doktornénak most már másokkal is akadt dolga. Szomszédjával, átelleneseivel kellett beszélnie. Úgyis haragosak voltak reá, magaviselete miatt. A mama folyton drága, nagy fiát nézte.

A sonkászsemlye nagy arányokban fogyott. Pista egy zsemlyét épen ki akart venni a felszolgáló inastól hordott tálból, térde véletlenül hozzáért az orvosné térdéhez. Az, szemeit lecsukva, egy örült, kéjes, bolond pillanatra, megszorította a Pista lábát. Mindenki el volt foglalva az evéssel. Nem is beszéltek. Nem látta senki . . .

.....

Később a zsur haldokolni kezdett. A végnél, a halál pillanatában csak annyit mondott Pistának, de a szemei szikráztak a felhevüléstől, a sóvárgástól „Tudja-e maga, hogy mit jelent az, mikor egy kisvárosi asszony exaltálódik és jogokat formál valamihez? Jöjjön holnap este 9-kor hozzám. Férjem nem lesz otthon. Ott majd elmondom . . .“

„Maga otthon lesz?“

„Férjem nem lesz otthon.“

„Nem a férje érdekel, hanem maga, egyedül maga. Nos?“

„Csak nem gondolja, hogy akkor hívnam, ha el akarnék menni hazulról? Hát kinek hívjam?“

„Ott leszek . . .“

Az elválásnál kezet szoritottak. De nem kézszorítás volt az. Kéjtől, vágyódástól felhevített két forró, fiatal testnek elektrodsark-keze közeledett önkénytelenül, kényszerből egymás felé. Az érintkezéstől megreszkettek. A kezek között ózonfejlesztett levegő vibrált, kerengett, atomjaira foszlott . . .

Ezalatt Pistának eszébe jutott, agyába nyillalt valami ortogonális parallel projekció homályos sejtése, homályos tudása . . .

„Elmegyek holnap, feltétlenül, de először a cselédjét is megfogom nézni, hátha az még szebb? . . .“

Babyloni sejtések.

Üzenet.

Nagy, kegyetlen hivság, mely így gyötör ma itt,
Mint álmotemetet. Nimrud felé viszen.

Síratom . . . sohse láttam . . . Ninive ormait.
És cédrus csolnakon nem úsztam bús vizen.

Hadam nem volt sohse, nem hordott győzelem
Kézem vérpallóssal sírokat sohse vájt.

És mégis újra látlak és rád emlékezem!
Ninive . . . Marduk-isten áldja a királyt!!

Szent lépésedet Istar — ki csalfa lány vagy,
Inogva, ifju lázban gyötrődve követem . . .

Babylon — ami voltál — élettüzünk maradj.
Napodnak lángja égjen a síró köveken . . .

A hálát eltemette a Tigris — ösanyám —
A néped elrohant, földönfutó szegény,
Rabszolgád ácsol, senyvedt ösödnek kunyhaján.
Szent röpke madarad itt ül egy jegenyén.

Oh Ann — szent igéd — istened biborát,
Elbitorolta őt föld-csúfsága vágybirón!
Eufratesz hús vized búsán ringat tovább
Sáppadt örömmel nézèm romjaid Babylon.

Csorba Lajos.

Semiràmis sirkertjén át.

Egyszerre csapnak ki a lángok
Amiket rejtett poklom érlel,
Egyszerre menekülök majd ki
Világra a lány szívével.

Hónom alatt a keserűség
Hárfáját cipelem előre,
A szél fejeken bóbitákat lenget
Sirok borulnak fűlepte köre.

Piros szegélyű temetőkön
A szív majd egyre nehezebb lesz,
Éget az út, amely lesiklik
A völgybe, muló emberekhez.

Egy kő oromlik a kapuknál
— Szívét magába szívja testem
Vakon a kőben megbotlottam
S újra a síró völgybe estem.

Csorba Lajos.

Sírás, siratás . . .

A jövő kapuján
Törtető hévvel
Akartam bejutni
Huszonegy évvel!
Jaj mennyi kicsi lator állott! . . .

Szépen sikerült beosonnom
Sok díszes papiros-palotákon.
A nagy latrok itt hahotáznak
S hogy van az, — nem lógnak a fákon?!

Sokat kérdeztem . . . És csupa felelet az élet
És kérdés minden tragédia
És minden vígság hazug . . .
És minden tivornya gyász! . . .

Csorba Lajos.

Csorba Lajos.

(1890—1911.)

Ez volt az utolsó verse, talán legigazibb a legszebbek után... Egy legutolsó rémes, robbanó kacaj, egy tehetetlen lesujtás a nagy Indulás előtt, összeszorított felemelkedett öklök kisajtott meleg vére, fekete, elnyílt rózsák bágyadt szirmai lehullott, hideg ásott gödre kapuján és minden . . . és minden . . . sok átszaladt, forró éjszaka megült csodás, ifjú násza, elpazarolt, hiába küldött akarások, a fájdalom utolsó hideg könnye. Örvénylő viharban örült vihogásu lelkek csatája volt pályaindulása. Korán élt korával, korán ment el, idők várta előtt. Olyan konzekvens volt a sors hozzá, mint ő maga-magához.

Csodás, csupaszín sejtései, buja, meleg szavai, szertelen érzéki nyelve Rubens örökszép, hallhatatlan, bámulatosan káprázatos, az utolsóig temperamentumos csodásságához viszik őt.

Titokzatos meglátások, örökös halálsejtések között élt, írt, sírt, gyönyörködött. Apró kis emberke volt — erről ő sokat mesélt — kis sárga házikó zöld hegyoldalon állt, messze fenyvesek illatos erdejében s ő, míg dolgos szülők messze dologra jártak, nagy, bámész gyermekszemekkel bámult ki a szemközi fáradt sirokra, a korhadt fejfák fölé: közel a temetőre.

Lázás mozaik... Egy nemsokára jövő verses kötete: gyönyörű, pompás keletizenés, misztikus, halk akkordok. Tele finom sejtésekkel, erős meglátásokkal, új igékkel. Élete, vére, akarásai, lemondó utolsó kézlegyintése...

Egy rettentő tragédia. Ő, aki mindenkit szeretett, őt kevesen tudták szeretni. S utoljára is „*a nagy latrok hahotáznak*“ és hahotáznak és mindig látta, mindenütt látta ő ezt. Félték tőle, mert volt valaki, megrugdosták, mert tudták, hogy minden fejbeugás örült fájdalommal jajdul, és üzték és verték ki innen... ki... ki...

Egy legutolsó hosszabb írását barátainak ajánlotta. E végrendeletből sokat hallottam tőle. Vádakat hoz föl, miket most még nem szabad mindenkinek tudnia... Bucsú mindenkitől! Mindenkitől, akik tudtak róla és látták, vagy nem akartak tudni és eltakarták szemüket piszkos papirokkal...

Vádak! Miket csak én és néhány meghittje olvastak és tudnak olvasni. És miket írt benne e szegény, jó, derék ember! A gyilkosokról! Az aranydíszes, véresacélu, élestőrös, gaz latrokról, egypár nyomorult „író-gazember“-ről, akik mindenünnen kergették, összetörték a lelkét...

Huszonegy év alatt annyit dolgozott, annyit tanult és gondolkozott, annyi fájdalmas kora reggelre ébredt, míg megölői pezsgőmámorosan, vad tobzódással leányt kergettek, röhögtek...

Csorba Lajos meghalt. Most újak, mások harcolnak helyette, mások áltak helyébe harcolni, másokkal. Nem engedik örökszép emlékét gazoktól, lelkiismeretlenül bemocskolni. És ha megölték már halála előtt, velünk él le ke mindig.

Látom sokszor lázas, fekete éjeken csontos, hatalmas kezét, amint sírva, könnyörögve, kérve mutatja az egy-utat a hegyek felé, fel... fel... előre... hozzá... Mi tudjuk ki volt és én tudom! Azok a hatalmas, igazszép meglátások agya minden paránya ereimbe vannak, égetik karom és sírni szeretnék, földre vetve testem.

Én hiszem: rövid, komor évtizedek jönnek el és mindenki megismeri *Csorba Lajos* nevét! És megtud mindenki, mindent!.. Mert ő ezt így jósolta meg próféta, gazdag áldott elmével: „Vén Cerberos az lesz a diadal, hogy megsíratnak, kik *halottan* élnek, pedig bús lesz, jaj be bús a dal, amit elsírok *ott* Euridikének!..“

Halmi József.

Órát és ékszert szakszerűen javít
Beér Jenő, Deák F.-u. 51. sz.

KRITIKA.

Ács Ferencz festőiskolájának tárlata. Csaknem művészi nivón álló képeket állított most ki az ipariskolában Ács Ferencz helybeli festőművész, kiváló mester tanítványai. Vannak pasteljeik, portréik, tájképeik, szénrajzaik stb., mind intim, ismerős, de első látásra szokatlan motívumokkal, színezéssel és felfogással. Vannak köztük valódi tehetségek, akik kemény, akaratos kis fejecskéjükkel, erős, meglátó szemükkel nem szégyellik azt vászonra vetni, amit az első, az egy rezzentés felhozott s a napos délelőtt egy színkeverékes pompájában, egy játszi napsugárban diadalra viszik az impresszionizmust. Mert impresszionisták mind ők is, mint a jeles mester. Néhányuk azonban már vált uton megy előre. Nagy a kitartásuk, szorgalmuk, jövőt jósolhatunk néhányuknak. Eredeti, szép képeikkel megemlézésre méltók: Babos Toa, Ciuta Cica, Csengery Nusi, Ferenczy Zsizi, Gámán Dicsi, Kertész Ilonka, Borcsa Mihály. A kiállítás folyó hó 14-én nyílt meg és két-három hétig tart.

Uránia. Sikerült és hatásos darabokat mutatott be az Uránia az elmúlt félhónapban. Különösen nagy érdeklődés mellett játszották a gyermekelőadás és az ünnepi előadások darabjait. 11-én Uránia-estély volt, Pekár Gyulának 3 felvonásos darabja a „Párisi asszony“ került színre. A két utolsó nagy előadás a *Zigomár* és *Milliomos leánya* volt.

Érdekes megfigyelést tehetünk a különböző színházak művészei által eljátszott darabok között. A hatás ugyan nagyon kevésbé különbözik, mivel a publikum legnagyobb része nem úgy figyeli meg a darabot, mint a színházban. Pedig nagy a különbség a kopenhágai, párisi és berlini darabok között. Legutolsó helyen állanak alakítás tekintetében a német színészek, akik még mindig azokkal a régies és túlzott pózokkal játszanak, amikről a francia és dán színészek már rég leszoktak. Ezért sokkal élvezetesebbek és művészibb fokon állók a párisi és kopenhágai darabok.

Álmodó Hermann Bang. Egy jólmegfaragott Maeterlinck színdarab-figura volt. Hallgató és magát minden életrezdülésnek átadó Mikor ködkönnyfátyol takarta be a táját; havazott s gyenge szóhangok sziszegtek a levegőben — az ő érzése akkor volt a maga egész s tevőereje ott belül, a vérnél hatalmaskodó izgató cselekvést akart. Nem volt inaktív — amivel érzéktelen, fogalommérő esztéták vádolják, mert nem voltak kürtös hangos szavai s mert a világban a csendet szerette a legimádóbban. Akinek tud ezen a pehelylágyn

Órát és ékszert szakszerűen javít
Beér Jenő, Deák F.-u. 51. sz.

szordinohangon behizelegni, télestéket játszik képzeletének. Viharos, havas éjszaka csatázik kinn, félőreszketéssel bujik magába bele minden s benn a szobában most párázik a legsimogatóbb, a legjobb meleg.

A hangulatok embere volt, mint azok mind, akik gyengédséggel és öleléssel ápolják a világot leginkább magukért, hogy legyen belső hangjaik csodálására csupa méla csend, béke. Ők a Hamlet véréből szívtak, de nem fáradtak. Micsoda szelid, megnyugvó filozófia is ez... Hinni mindenről, hogy lassu menetje cselekvésüknek egy legbizonyosabb igazság s hogy akik öklökkel döngetik a hatalom falát, ostoba nemlátással magukat vérezve, maguk ellen veszekednek. A fal a fejükre hull! S a legjobb ember tudja jól, hogy csak az élet, ami mindenkinek egyféleképp megbocsájt, mert egyik ember sem tud arról, értve, okosan, hogy mit tesz, de nem is tehet róla.

Az írásai hervadt árnyékokkal vannak teleszórva. Hervadt árnyékoknak nyugalomboldogság szaguk van. A föld, amin járunk: egy kék álomház, egy virágokat védőmelegítő csupa gyengédség, mimagunk ismeretlenül szemünknek, mások is voltak ismerősek, de erre ismeretlenek. Sokáig tisztálkodtunk a nagyon fájó, mélyen bujó szeretetben. S az élet erre desztillálódott, kevés az érzéki, a vérszaga, hangjai belülhallhatók csak, a szájunkkal érezzük őket és sok a bámulás.

De meg kell érteni! Aki sokat bámul — mint pipás bölcs vének a füstbe — sokat élt meg vérével; vén, fás, nehéz a multja, amin át kellett törni. Akkor tudja minden szemnyi fénynek értékét, aztán mivel foszlani látja s érzi, ő soha többé vissza nem érkezik oda, hol egyszer volt, pedig szeretne, hát azért olyan mélys bús fájó. Nagyon érzékeny, a halált szereti; körülkergeti erőlködő halott csapkodással, mint lámpa kacér, nevető fényét az éjjeli lepke; — mégis szeretne élni!

Egyszer utoljára elérkezik a mosolygáshoz, a legbölcsebb, egy legutolsó gondolathoz. Már semmi nem fáj. Már minden megérett, okos, zavartalan s bizony el sem muló halhatatlan. Mert ez a bölcs utolsó mosoly, mi hátat fordít a zivatarszomjas életnek, egy súlyos, erős gondolat, a végtelennek készült, a halhatatlanságból született...

A gondolkodó életért, megértésért fájó emberek gyengesége volt az övé is, de ez a legerősebb életérték. Az ilyen ember szobáknak él csak, éjfelek borszinüsárga halottasmaszkájának; sok gyerekmesének s minden bizonytalanságnak, ami bátortalanul lép. . a hangjai Chopin impromptujából jönnek kölcsön, a lépései, minden mindég mintha szönyegbe süppedve...

Sztoikus meleg és melegítő szív, örökfélő visszahuzás, hogy semmit igaztalan fájással ne sebezzen, imáadásból gyászoló poézis — ilyen nagy művészet Ő.

Kálmán József.

Gauguin Noa-Noa.

„Nagyon különösek vagytok ti európaiak, — mondta Anoni asszony. Eljöttök, megígértek, hogy itt maradtok és ha megszeretnek benneteket, hát elmentek.

A művészi élet lehetősége: ez az a problema, amely szövi ezt a szép könyvet. Ez a kérdés, mely mindig akkor támad föl, mikor legkevésbbé bizunk a válaszban.

Mikor legkevésbbé hisszük, hogy az életet lehet szépen, gyönyörűen, boldogan és becsületelen leélni.

Gauguin otthagya az előregedettnek és elzüllötnek hitt Európát s elment a sahiti-i maorik közé. „Az élet minden örömét élvezem, az állatiakat

Órát legolcsóbban javít

Beér Jenő, Deák F.-u. 51. sz.

épügy, mint az emberieket. Ment vagyok minden csináltságtól. Közedelem az igazsághoz“.

Minden reggel és minden este örömujongással merült be az ausztráliai égnek és földnek kékségébe és pirosságába és örült, hogy mindennek oly nagyon tudott örülni.

Noa-noa: ténie merasi Noa-noa: most nagyon illatosak. A lány is akit megtalált valahol Gauguin, illatos, aranyhaju volt. Meséltek egymásnak: Gauguin a maga tudásával oktatta, Tahura pedig felvilágosította a régi istenekről és a régi csillagokról.

*

Az életet kellene és lehetne is úgy élni, mint az ősi ember: gyönyörűségesen, játékban és pihenésben. Ölekezésben és halászásban. Gauguin így találja.

Ebben a felfogásban kettős va óját találjuk meg. a festőét és az elfáradt európaiét. Az élet nehézségeiről, a munkáról és a szociális előrehaladásról való minden gondolata hiányzik. Mire törekedni, amikor az ős maoriak voltak a legszebbek és a legjobbak, Ahová azóta jutottunk, az csak silányabb és gonoszabb. (Ha a Sahitibeliék manapság emlékoszlopot állítanak, tanujelét adják csodálatosan rossz izlésüknek) — A másik, ami megszólall Gauguin könyvében: a szeretet a színek iránt. A képesség, mindent színben látni. Így ír le egy fiatal férfit: a férfi harmonikus monzduzatokkal emelget a két kezével egy sulyos fejszét, amely fent az ezüst égen kéken csillanó foltot, lent a kiszáradt törzsön rózsás rovást ejt.

*

„E tudatlan vadak sok mindenre tanították meg az öreg kulturembert: arra, hogy művészettel tudjon élni s hogy boldog legyen.

Mindvégig erős a kontraszt a kulturember és a vad között. A csinált, mesterséges civilizáció és a természetes és ezért művészetivé emelt élet között.

Ez a hang talán, mintha még Rousseau hangja volna: retour à la nature. A késő francia művész, a művészi élés dogmájává tette a tizen-nyolcadik századbeli francia bölcsész alapfeltételeit ily formán: A természetes élet a művészi élet. S aki művészien él, az természetesen él. Aki pedig természetesen él és művésziesen él: az boldogan él. E három lehetőség nála egyben egyesül.

Frenkel Pál.

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK, FOLYÓÍRATOK stb.

Építészet és iparművészet. Izléses, sokoldalú tartalommal megjelenő művészi szaklap, szerkeszti Dr. Schubert Ignác. Főmunkatársak: Vágó József, Szemere Mór Miklós, Kálmán József. Megjelenik minden második kedden. Ára egy évre 10 korona, egy számnak 50 fillér. Szerkesztőség Budapest, VI. ker. Nagymező-ucca 41. sz.

Új Magyar Írók Almanachja. Szerkesztik Kálmán József és Halmi József.

Kassai Munkás. Szerkesztőség: Kassa, Kossuth L.-u. 23.

B Órát és ékszert legolcsóbban szerezhethet
Beér Jenőnél, Deák F.-u. 51. szám.

Kívánatra egy levelezőlap meghívásra hához megyek

Baum Ignácz

angol szabóterme Kolozsvár, Wes-selényi M.-u. 10. Telefonsz. 774.

Ertesitem a n. é. helybeli és vidéki közönséget, hogy a fent irt cím alatt dusan felszerelt szövet raktárral egyetemben

férfi divat szabó termet

nyitottam, hol e szakba vágó mindenféle munkát elvállalok, u. m. **saco, zsaket, smoking és vadász öltönyöket** a legegyszerűbbtől a legszebb kivitelig. Kényelmes fizetési feltételek mellett is.

Sok évi tapasztalatom, valamint kis rezsim folytán lehetővé válik, hogy a legkényesebb izlésnek is 15—20 százalékkal olcsóbban állíthatom elő másnál. Céлом elősmert modern szabás, valamint elsőrendű munka által pontos kiszolgálás mellett állandó vevő kört szerezni.

Amidőn a fentebbiek meggyőződésére a mélyen tisztelt közönséget egy próbarendelésre kérve, magamat becses jóindulatába ajánlva, mély tisztelettel

Baum Ignácz.

Lelkiismeretes kiszolgálás

Főzzünk gázzal,

mert a gázzali főzés a legtisztább, a legkényelmesebb és aránylag a leggazdaságosabb. Nyáron a konyhában tűrhetetlen meleg nincsen s amellet bármely pillanatban tetszés szerinti hőfok áll rendelkezésünkre. A beszerzés kiadással nem jár, mert úgy a vezetékeket, mint a szükséges főzőket, fűtőkemencéket és fürdőkályhákat

bérbe adjuk.

A havonként fizetendő bér díj csekély összeg. Költségelőirányzat, felvilágosítás díjmentes.

A gázgyár igazgatósága.
Telefonszám 41.

A ,THÁLIA' kávéház

(a Hunyadi-téren, szemben a színházzal)

Kolozsvár
legkellemesebb
szórakozóhelye.

Naponkint cigányzene.

Gyakori
katonazene hangverseny!!

Róvó Aladár kiadásában
legközelebb megjelenik
**HALMI JÓZSEF
MENATTI VIVILLA**
(Mesék az éjszakából)
elmű novellás kötete. Ára 2.50 K.
A címlapot Szigethy István festő-
művész készítl. :: Előfizetést a
Haladás kiadóhivatala is elfogad.

Cégtáblákat

üvegre, vászonra és bádoglemezre modern kivitelben készít
igen jutányos árákért

Belleváry Mihály
cégfestő

Kossuth Lajos-u. 7. Telefon 982

Telefonszám 620.

Telefonszám 620.

Leitner Sándor

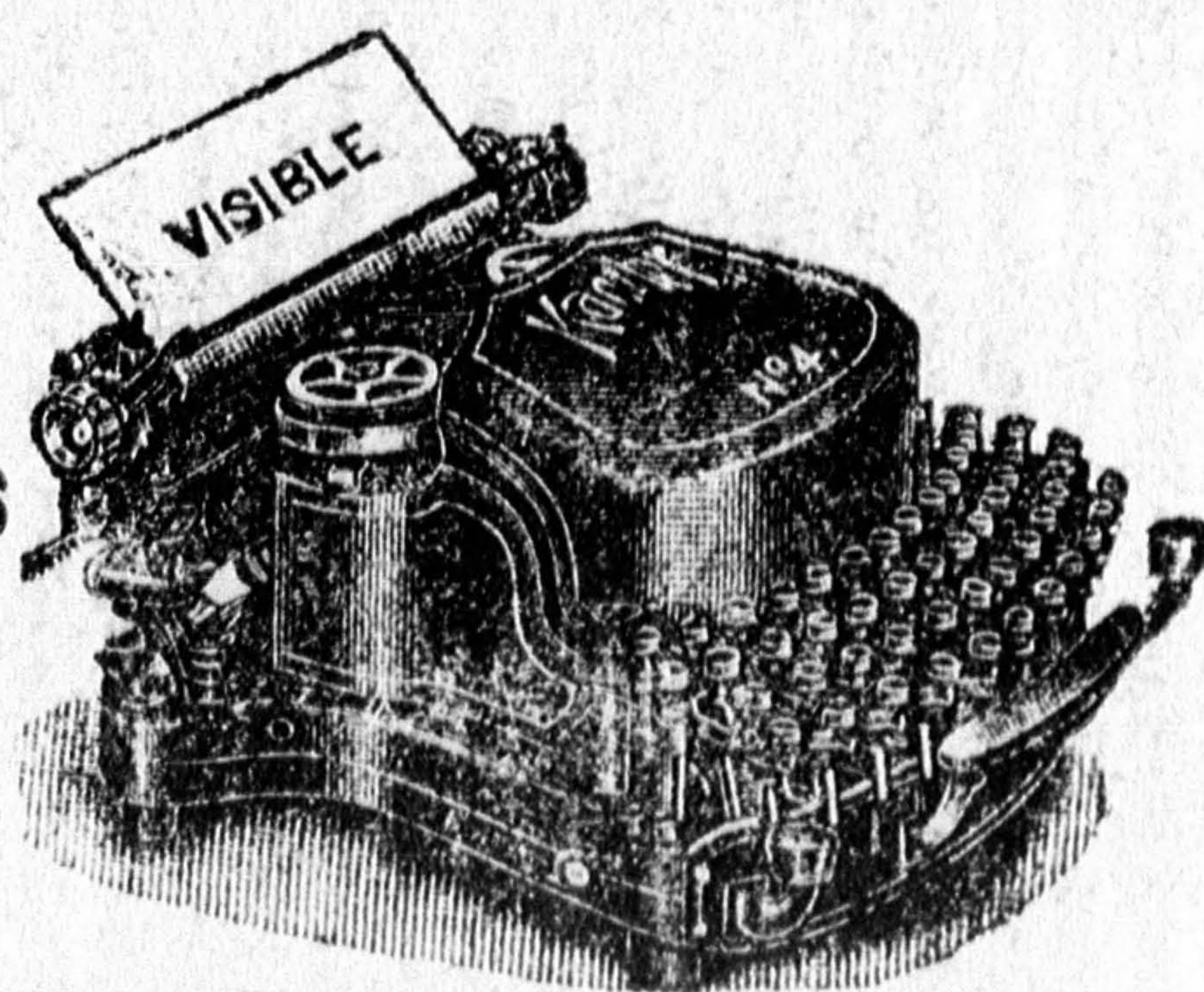
mechanikai és elektrotechnikai vállalata
Kolozsvár, Deák Ferenc-uca 30. sz.

Nagy gramofon és lemezraktár.
Ujdonságok nagy választékban.

1 gramofon **10** dupla lemezzel K **50**

Nagy mechanikai műintézet

Író-,
varrógép és
kerék párok

szakszerű
javítása.
Telefon 620.